

Oponentský posudek na bakalářskou práci

R. Jakubec, Prvky fantastična v díle Nikdo se nedívá Josého Luíse Peixota, 2023, 49 str.

Předkládaná bakalářská práce je zaměřena literárně a klade si za cíl podat přehled fantaskních motivů v románu *Nikdo se nedívá* od portugalského spisovatele J. L. Peixota. Volbu tématu považuji za zdařilou a rozsahově adekvátní pro bakalářskou práci.

Práce je rozdělena do tří stěžejních částí. V první části autor nastíní Peixotův život a literární tvorbu, přičemž tyto dvě kapitoly se do značné míry prolínají a kapitola Bibliografie je de facto spíše jen výčtem publikovaných děl. Ocenila bych, kdyby se autor pokusil spíše o ucelený souhrn Peixotovy tvorby a jejích charakteristických rysů. Toto by mohl stručně doplnit u obhajoby.

Následně autor shrnuje děj románu, což činí způsobem ne vždy srozumitelným. Pokud čtenář práce není předem obeznámen s dějem románu, jen obtížně pochopí, o čem román je. To je zčásti dáno chaoticky podanými informacemi bez uvedení kontextu děje (např. str.10 – „i Josef-syn si nese v životě těžké břímě utrpení, které vyvěrá z jednoho okamžiku naděje, který na radu své matky promeškal.” – o jaké utrpení se jedná, co byl ten okamžik naděje a proč jej kvůli matce promeškal už se nedozvíme, přesněji se to náznakem dozvíme až o několik odstavců dále.) a zčásti je to dáno zbytečně komplikovanými souvětími a ne vždy obratnými formulacemi (např. str.11 – „Vysvětlení tohoto jevu (tj. že postavy fungují ve dvojicích) lze, dle názoru autora bakalářské práce, spatřovat v motivu jistoty a jejího nalézání ve světě, kde jsou si lidé navzájem jistotami.”).

Ve druhé části práce se autor věnuje objasnění termínu fantastično a vymezuje ho na základě studií různých literárních teoretiků a literátů. Vzhledem k tomu, o jak komplexní a problematický termín se jedná, považuji výběr autorů za poněkud nahodilý a zajímalo by mě, proč se autor opírá právě o ně (v Závěru zmiňuje, že vybral „nejvýznamnější teoretické pohledy”. Je to skutečně tak? Mohl by u obhajoby stručně uvést i jiné autory věnující se tématu fantastična?). Osobně bych považovala za přínosnější, kdyby autor nekomentoval několik různých autorů, ale na základě vybraných teoretických studií vytvořil syntézu hlavních rysů, které definují pojem fantastično v jeho tradiční i moderní podobě. Stávající pojetí autora dovedlo k tomu, že se příliš upjal na popis, parafrázování či dokonce pouhé citace zvolených studií, čímž zahltil práci informacemi, které často ani nedávají smysl (např. odkaz na povídku „Opičí tlapka”, kde nahodile odkazuje na „onen zvláštní talismam opičí ruky”, aniž by předem vysvětlil, o čem povídka je, čímž celé vysvětlení fantastična v ní ztrácí smysl a tento příklad je tudíž zcela zbytečný.). Ne vždy tak podchytil to klíčové, co opravdu fantastično v pojetí daného autora definuje, a není vždy zcela jasné, jak se pojetí tohoto termínu u různých autorů liší.

Ve třetí části práce, autor aplikuje pojetí fantastična na Peixotův román a snaží se identifikovat konkrétní fantaskní prvky. Tato kapitola není bohužel příliš obsáhlá a její další obtíž spočívá v tom, že autor dobře neoddelil teoretickou a praktickou část práce, takže spoustu fantaskních motivů vysvětluje teprve při samotné analýze (např. téma každodennosti) a opírá se navíc o zcela jiné autory než ty, kteří dávají práci teoretický rámec (např. Lada

Hazaiová). Samotná analýza fantaskních prvků je podle mého názoru místy zdařilá (např. kapitola o ďáblu), místy ovšem méně. V některých kapitolách je patrné, že si autor neujasní, zda je jeho hlavním tématem fantastično, nebo biblické motivy či pojetí boha v románu (např. analýza Obra poukazuje spíše na absenci zázraků či na biblické motivy než na fantaskní prvky). Spousta autorských analýz by také potřebovala trochu dotáhnout a dovysvětlit (např. str. 30 – proč je absentující dr. Matouš „dokonalým opakem novozákonního apoštola Matouše“ jen proto, že nepobývá na statku?) a porozumění jiných, možná dobře míněných, analýz pak brání jejich krkolomné formulace. Jako příklad zmiňme str. 31 – „dochází v některých konkrétních případech v důsledku předmětného jevu k určitému výronu fantaskní materie, kdy fanatistično nenalzáme pouze jako určitou metaforickou součást reality za realitou, nýbrž ve zcela fyzických a hmatatelných skutečnostech a jevech.“ Co je tím myšleno? Můžete doplnit příklad? Obdobně na str. 32 nacházíme větu „Na rozdíl od slepé prostitutky podědil stav ještě méně příznivý, a je tedy možné upomenout na Peixotova slova, kdy v jednom z rozhovorů zmínil vyšší progresivní sílu, která nás tlačí do dekadence“ – zde postrádám dovysvětlení, jak tesařův stav koresponduje s daným citátem. V analýze není rovněž dostatečně rozpracováno srovnání fantaskních rysů v závislosti na jeho různých pojetích u čtyř odkazovaných autorů; odkazy, pokud se vůbec objeví, tak působí spíše nahodile, jako např. na str. 37, kdy poslední odstavec odkazující na Lovecrafta zcela postrádá autorský komentář, jež by odkaz přesněji usouvztažnil k předchozímu textu. Nejlépe je v tomto smyslu zpracována kapitola o každodennosti, která nicméně odkazuje na práci Lady Hazaiové, v teoretickém úvodu neuvedené.

Po jazykové stránce by práci prospěla jazyková i strukturální úprava, kdy by se lépe uspořádaly místy chaoticky řazené informace i kapitoly (kapitola o Alentejo patří určitě spíše do úvodu práce), odstranily by se krkolomné či neobratné formulace bránící porozumění (str. 9 – „Román „Nikdo se neřívá“ je kniha o dvou částech, které se v sobě vzájemně zrcadlí a jsou spojené přebalem a místem konání děje.“, str. 14 - „Samotná existence fantaskního prvku sama o sobě tedy nemusí být bez dalšího pro zařazení díla určující.“) a v neposlední řadě i hojné překlepy, ortografické lupy, redundantní slova a gramatické chyby (např. str. 9 – „a který mu drtí v občasných roztržkách s jednostranným výsledkem drtí kosti v těle.“, str. 4 - „přispěl ke zrodu peixotovi kariéry“, str. 11 - „tajemné promluvy teď tvořili jádro zájmu“, dále pak nedůsledné psaní názvu románu – někdy kurzívou, jindy v uvozovkách atd.).

Navzdory výše řečenému se domnívám, že předkládaný text po formální i obsahové stránce splňuje základní podmínky kladené na bakalářskou práci a za podmínky, že autor při obhajobě úspěšně doplní požadované informace, ji navrhuji hodnotit známkou **dobře**.

V Olomouci, 10.1. 2024

Mgr. Petra Svobodová, Ph.D.

